

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและปัญหาวิจัย

การละเล่นเป็นวัฒนธรรมหนึ่งของชาวบ้าน ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปเนื่องมาจากสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของคนในสังคมนั้น ๆ (นิสา เมลานนท์ , 2541 หน้า 1) การละเล่นพื้นบ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งต่อกลุ่มชนหรือสังคมนายกที่จะแยกออกจากกันได้

การละเล่นของไทยมีหลายลักษณะและประเภท ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางดนตรี เพลง นาฏศิลป์ วรรณกรรม ภาษา การแต่งกาย ศิลปกรรม วัฒนธรรมทางความเชื่อ และพิธีกรรม ทั้งยังมีส่วนเสริมสร้างความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นให้เกิดขึ้น ระหว่างชาวบ้านในกลุ่มสังคมเดียวกัน

การละเล่นพื้นบ้านเปรียบเสมือนอาหารทางจิตใจอารมณ์และสังคมไปพร้อม ๆ กัน การละเล่นพื้นบ้าน มีความเด่นชัดในเอกลักษณ์ของตนเอง ตามลักษณะลีลาความเคลื่อนไหว

สุจิตต์ วงศ์เทศ (2540, หน้า 18) พูดถึงการละเล่นว่า การละเล่นมิได้หมายถึงทำอะไรเล่น ๆ สนุก ๆ การละเล่นยุคแรก ๆ มิได้มีขึ้นมาเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดอย่างเดียว เพราะผู้เล่นและผู้ร่วมการละเล่น (ทุกวันนี้เรียกผู้ดู - ผู้ชม) ต่างมีความมุ่งมั่นหรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน (นอกเหนือจากความสนุกสนาน) เช่น ร่วมกันจัดให้มีการละเล่นเพื่อความอุดมสมบูรณ์หรือเพื่อความ “มั่งคั่ง” และความ “มั่นคง” ทั้งในแง่ส่วนบุคคลและในแง่ส่วนรวมระดับชุมชน การละเล่น ดังกล่าวมักจะเกี่ยวข้องกับ “พิธีกรรม” ตามระบบความเชื่ออันศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมเกี่ยวกับการทำมาหากิน และพิธีกรรมเกี่ยวกับชุมชนหรือสังคมนั้นเป็นส่วนรวม ต่อมาภายหลังเมื่อสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมค่อย ๆ คลี่คลายลดลักษณะพิธีกรรมลงเรื่อย ๆ การละเล่นก็จะค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนเป็นการแสดงเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ไปเรื่อย ๆ ด้วย เมื่อนาน ๆ เข้าก็หลงลืมเค้าดั้งเดิม และอาจไม่หลงเหลือร่องรอยว่าสิ่งเหล่านั้นเคยมีความหมายสำคัญอันขลัง และศักดิ์สิทธิ์มาก่อน เพราะการละเล่นบางอย่างกลายเป็นการแสดงเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว

การละเล่นหรือการเล่นเป็นกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจในสังคม หลังจากที่แต่ละคนได้ตรากตรำการทำงานมาแล้ว เมื่อกล่าวถึงการละเล่นมักเป็นคำที่เข้าใจกันว่ามีความหมายกว้างขวางกว่าการเล่นหรือการกีฬา กล่าวคือ หมายถึง “การแสดงต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง” ซึ่งจะครอบคลุมไปถึงการร้องรำ การแสดง และกิจกรรมการเล่นสนุกสนาน การละเล่นต่าง ๆ ล้วนก่อให้เกิดความสนุกสนาน รื่นเริงแก่มนุษย์ทั้งสิ้น (ปรียา หิรัญประดิษฐ์, 2541, หน้า 15)

ปรียา หิรัญประดิษฐ์ (2541, หน้า 23) กล่าวว่า การเล่นพื้นบ้านเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในชนบทจะมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง หรือจากกลุ่มคนสมัยหนึ่งไปอีกสมัยหนึ่งโดยอาศัยปากต่อปากเป็นสำคัญ การกำเนิดของการละเล่นพื้นบ้านแต่ละชนิดจะไม่สามารถกำหนดได้แน่นอนว่าใครเป็นผู้สร้างหรือผู้ริเริ่มหรือผู้คิดขึ้นเป็นคนแรก แต่จะบอกว่าเป็นของเก่าเล่าสืบทอดกันมาเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังคมของชาวบ้านในอดีตเป็นสังคมที่ไม่รู้หนังสือจึงไม่มีการจดบันทึกเป็นหลักฐานอาศัยการจดจำเล่าสืบต่อและกระทำตาม ๆ กันมานั่นเอง การละเล่นพื้นบ้านของแต่ละกลุ่มจึงมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง

การรวมกลุ่มของมนุษย์ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันพักผ่อน สนุกสนานรื่นเริงร่วมกันเป็นความสุขอย่างหนึ่งของมนุษย์ ศิลปะและการละเล่นพื้นบ้านที่กลุ่มชนในสังคมชาวบ้านสร้างขึ้นจึงเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมไทย การละเล่นพื้นบ้านที่ชาวบ้านสร้างขึ้นสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มชนในสังคม ชาวบ้านยึดมั่นในศาสนาและการประกอบพิธีกรรม

การละเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมทางสังคม ซึ่งทำให้คนเล่นมีโอกาสพบปะสัมพันธ์กันได้พูดคุยและเล่นสนุกสนานร่วมกัน ทำให้ได้รับความเพลิดเพลิน มีชีวิตจิตใจเบิกบาน มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านจึงไม่เคร่งครัดหรือเอาจริงจัง จึงกล่าวได้ว่าลักษณะวิธีของการละเล่นของแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกัน อาจจะถูกดัดแปลงให้สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นบทร้องประกอบการละเล่น การใช้อุปกรณ์

ลักษณะในการละเล่นพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน จะสะท้อนให้เห็นว่า การละเล่นพื้นบ้านเป็นสมบัติร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งมีการยอมรับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งด้วยการสอน แนะนำ หรือด้วยการเล่นเลียนแบบกัน

การละเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมที่สนองอารมณ์อยากสนุกสนาน และอยากเล่นของมนุษย์ การละเล่นจึงมีมานานแล้วเดิมทีมนุษย์ยังมีการร่อนเร่ ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ดำรงชีวิตด้วยการหาอาหารตามธรรมชาติไม่จำเป็นว่าการล่าสัตว์หรือแม้กระทั่งการหาของป่าชีวิต

ความเป็นอยู่จึงเรียบง่าย ตามสภาวะแวดล้อม การละเล่นจึงมีความเกี่ยวเนื่องกับชีวิตการทำงาน และสภาพแวดล้อมของมนุษย์ จนยากที่จะแยกกิจกรรมออกจากกัน ปัจจุบันสังคมได้แปรเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมที่มีการผลิตเพื่อการยังชีพ หรือการแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งจำเป็นต่อชีวิตมาเป็นสังคมที่มีการซื้อขายด้วยเงินตรา มีผลทำให้การดำเนินชีวิตผิดแผกไปจากเดิมเช่นเดียวกับการละเล่นในสมัยปัจจุบัน มีรายละเอียดของการละเล่นที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมีทั้งการละเล่นที่ถูกปรับเปลี่ยน มีการละเล่นที่เกิดขึ้น และการละเล่นบางอย่างไม่มีการเล่นจนสูญหายกลายเป็นเพียงการละเล่นในอดีต (ธิดา โมสิกรัตน์ , 2543, หน้า 95)

วิถีชีวิตในสภาวะปัจจุบันมีส่วนสัมพันธ์กับการละเล่น ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน และการพักผ่อน ปัจจุบันหนุ่มสาวทำงานในอาชีพต่าง ๆ มีโอกาสพบปะสมาคมกันตลอดจนสามารถพักผ่อนหย่อนใจในที่สถานเริงรมย์ต่าง ๆ เช่น โรงภาพยนตร์ ดิสโก้เทค เพราะฉะนั้นการละเล่นในอดีตจึงลดบทบาทลง

การละเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมของสังคมที่มนุษย์กำหนดขึ้นมาเล่นร่วมกัน เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การละเล่นพื้นบ้านของมนุษย์มิได้เกิดขึ้นด้วยความบังเอิญหรือด้วยความคิดของคนใดคนหนึ่ง แต่สภาพแวดล้อมได้มีส่วนกำหนดการละเล่นของมนุษย์ ตลอดจนเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเล่นทำให้เกิดการสืบทอด และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยและมีอิทธิพลต่อการละเล่นพื้นบ้านได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม และลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ถือได้ว่าเป็นสภาวะที่เป็นธรรมชาติซึ่งแวดล้อมชีวิตมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต ตลอดจนการทำงานของมนุษย์โดยสภาพแวดล้อมได้แก่ ฤดูกาล สภาพดินฟ้าอากาศและสภาพธรรมชาติต่างๆ จะพบว่าการละเล่นพื้นบ้านทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของแต่ละท้องถิ่น

สภาพแวดล้อมทางสังคม สังคมประกอบด้วยสถาบันต่าง ๆ สถาบันที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการละเล่นพื้นบ้านคือ สถาบันครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย บุคคล เพศ และวัยต่าง ๆ กันมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติที่ใกล้ชิด หากขยายแวงออกไปสู่หมู่บ้านจะพบว่าภายในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวดองเป็นญาติกัน จึงรู้จักสนิทสนมกันมา และทำให้โอกาสเล่นร่วมกันได้บ่อยครั้ง เล่นโดยไม่เก็บเงินหรือไม่ต้องเสียเวลาทำความรู้จักกันก่อนเพียงแต่เมื่อมีโอกาสเหมาะ ในเวลาว่างก็ได้มาพบปะกันหรือมาชุมนุมในงานบุญต่าง ๆ ภายหลังที่ทำภารกิจเกี่ยวกับศาสนาแล้วก็จะชักชวนกันเล่นอย่างสนุกสนาน

ธิดา โมสิกรัตน์ (2541, หน้า 770) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการละเล่นและการแสดงพื้นบ้านว่าสภาพของการละเล่น และการแสดงพื้นบ้านที่เคยมีบทบาทอย่างกว้างขวางและมีชีวิตชีวาเป็นส่วนหนึ่งที่เราได้ไม่ได้ในชีวิตไทยชนบทถูกกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง จากผลของการเปลี่ยนแปลงสังคม และวัฒนธรรมโดยเฉพาะเมื่อสังคมไทยเปิดรับวัฒนธรรมและรูปแบบการบันเทิงต่าง ๆ จากตะวันตกเข้ามาอย่างอิสระและขาดการเลือกสรรตามความเหมาะสม โดยเฉพาะสังคมในเมืองหลวงแล้วแทบจะไม่มีเอกลักษณ์ของไทยในด้านนี้หลงเหลือให้เห็นเลย

อิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่แพร่จากสังคมเมืองหลวงไปสู่ชนบท เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เครื่องขยายเสียง เทปตลับ ฯลฯ ได้นำเอาความบันเทิงในรูปแบบใหม่ไปสู่สังคมชนบทไม่ว่าจะเป็นเพลงลูกทุ่งหรือดนตรีสากลและภาพยนตร์ต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อค่านิยมของชาวบ้าน จากความนิยมชื่นชอบและความสนุกสนาน จากการชมการแสดงพื้นบ้านของตนไม่ว่าจะเป็นในงานตรุษสงกรานต์ งานวัด หรือประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิต และการละเล่นที่เกี่ยวข้องกับอาชีพการทำมาหากินใน ท้องถิ่นของตน กลายมาเป็นความนิยมในวัฒนธรรมแบบใหม่ ตามสังคมในเมืองไปด้วย ดนตรีการแสดงพื้นบ้านพื้นเมืองจึงหมดความสำคัญและค่อย ๆ หมดความหมายในชีวิตของชนบทในปัจจุบัน หมู่บ้านที่เคยมีนักร้อง นักดนตรี ที่มีความถนัดในการเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านต่าง ๆ ซึ่งถ่ายทอดการร้องเล่นกันมาหลายชั่วอายุคน และยังคงแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นก็ค่อย ๆ เปลี่ยนไปนิยมดนตรีจากแผ่นเสียงที่สังคมในเมืองเผยแพร่เข้ามา วิทยุโทรทัศน์เป็นที่ยอดนิยมอย่างแพร่หลายในหมู่บ้านแล้ว สภาพดังกล่าวนี้ทำให้การแสดงพื้นบ้านพื้นเมืองที่เคยสืบทอดมาแต่อดีตเริ่มหมดไป เวลามีกิจกรรมในหมู่บ้านก็จะมีดนตรีลูกทุ่งหรือภาพยนตร์เป็นเครื่องบันเทิงใหม่เข้ามาแทนที่ ผลของการเปลี่ยนแปลงที่นำความเสื่อมเข้ามาสู่การแสดงพื้นบ้านอีกด้านหนึ่งก็คือ การหลั่งไหลเข้ามาหางานทำในเมืองของชาวชนบทอย่างมาก ทำให้เกิดวัฒนธรรมความบันเทิงในรูปแบบใหม่ที่นิยมอย่างแพร่หลาย จนเปลี่ยนวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านมาเป็นดนตรีลูกทุ่งหรือวงสตริง

การละเล่นพื้นบ้านมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพสังคม และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงนี้จึงย่อมมีการปรับให้เข้ากับสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน การละเล่นชนิดใดไม่สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนารูปแบบให้ตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้ ผู้คนก็จะเลิกนิยม และการละเล่นชนิดนั้นก็จะเลิกเล่นไปในที่สุด การละเล่นชนิดใดสามารถปรับเปลี่ยนพัฒนาไปตามความเจริญของสังคมก็จะดำรงอยู่ในสังคมได้ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของการละเล่นชนิดต่าง ๆ จะเป็นการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางอย่างเท่านั้น ไม่ได้เปลี่ยนรูปแบบหลักที่เป็นเอกลักษณ์ของการละเล่นชนิดนั้น ๆ จนทิ้งเค้ารอยเดิมอย่างสิ้นเชิง เพราะจะทำให้

เกิดการละเล่นรูปแบบใหม่ขึ้นมากกว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการละเล่นตามแบบเดิมซึ่งอาจเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือเนื้อหาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองแบบ

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเห็นว่าบางอย่างสูญหายไป และบางอย่างมีการปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบและเนื้อหา

การละเล่นพื้นบ้านขอล้านนาของภาคเหนือ เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเพื่อการดำรงอยู่ ปัจจุบันขอล้านนามีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปมากในทุก ๆ ด้าน ซึ่งอาจแบ่งแยกได้เป็น 3 ระยะ คือ (ลมูล จันทรหอม , 2538, หน้า 66) 1) ขอป่าเก่า เป็นการขอแบบโบราณ จังหวะการขอช้า ๆ เน้นนาบ ภาษาที่ใช้ก็เป็นคำศัพท์เก่าแก่ของล้านนา ซึ่งปัจจุบันหาฟังไม่ได้แล้ว 2) ขอป่ากลาง เป็นการขอสมัยกลางซึ่งเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจังหวะจากช้า ๆ มาเป็นจังหวะเร็วขึ้น ทั้งนี้เริ่มมีการบันทึกแผ่นเสียง และต่อมามีการบันทึกเทปเพื่อออกอากาศ นับว่าเทคโนโลยีส่งผลต่อทำนองขอและรูปแบบของการขอมาก จนผู้สูงอายุกล่าวว่าฟังขอสมัยนี้ไม่รู้เรื่อง เพราะจังหวะเร็วกว่าเดิมมาก 3) ขอสมัย เป็นการขอ สมัยใหม่ที่มีการปรับปรุงทั้งในด้านการดัดแปลงเป็นละครขอ มีการนำเพลงลูกทุ่งมาแทรกในการขอ

ลักษณะร่วมสมัยนี้ได้แก่ 1) มิอิทธิพลของคำศัพท์ภาษาไทยกลางปะปนเข้ามา เช่น ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนาการ พลังใจ 2) ใช้วรรณกรรมคำขอ ที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีผู้พิมพ์จำหน่ายสำหรับอ่านเป็นทำนองคำว เอมมาขอแล้วอัดแผ่นเสียงจำหน่าย ซึ่งนับเป็นวิธีเผยแพร่วรรณกรรมให้แพร่หลายในหมู่ชาวล้านนา ปัจจุบันมีการบันทึกเทปตลับจากของเก่าออกจำหน่ายอีกด้วย 3) นำเอาบางประโยค และบางเพลงประเภทลูกทุ่งมาขับร้องในฐานะคำขอโดยที่เปี่ยมหรือดนตรียังคงรักษาทำนองขอดั้งเดิมไปตามปกติ และทำนองของบทขับร้องนั้นก็การทำนองของเพลงลูกทุ่งนั้น ๆ วิธีการนี้แพร่หลายมาจากช่างขอเมืองเชียงราย (ประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงศ์ , 2530, หน้า 6-9)

ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือวิวัฒนาการขอล้านนาไทยไปอย่างไรก็ตาม ขอล้านนาไทยก็ยังคงเอกลักษณ์ของศิลปะและเป็นแบบฉบับเฉพาะของชาวล้านนาอยู่เสมอ ดังตัวอย่างขอพื้นบ้านล้านนาของจังหวัดน่าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสื่อพื้นบ้านที่มีการอนุรักษ์สืบทอดกันต่อๆ มาจนปัจจุบันแม้ว่าจะมีกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมากก็ตาม

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจ และต้องการที่จะศึกษาบทบาททางสังคมของการละเล่นพื้นบ้านขอล้านนา และเงื่อนไขปัจจัยที่ทำให้การดำรงอยู่ของการละเล่นชนิดนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา บทบาททางสังคม ของการเล่นพื้นบ้านชอล้านนา
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้การเล่นพื้นบ้านชอล้านนาดำรงอยู่ได้ใน

ปัจจุบัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

ได้ทราบและเข้าใจถึงลักษณะ รูปแบบ เนื้อหา และบทบาททางสังคมของการเล่นพื้นบ้านชอล้านนา ตลอดจนเงื่อนไข ปัจจัย ที่ทำให้การเล่นพื้นบ้านชอล้านนายังดำรงอยู่ได้ในปัจจุบันท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสื่อสารมวลชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเล่นพื้นบ้านชอล้านนา หมายถึง เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งที่นิยมกันมากในล้านนาหรือในจังหวัดภาคเหนือของไทย เป็นการละเล่นที่มีมาแต่โบราณและยังมีการสืบทอดมาจนบัดนี้

บทบาททางสังคมของการเล่นพื้นบ้านชอล้านนา หมายถึง การเล่นพื้นบ้านชอล้านนามีบทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิงเป็นด้านหลัก แต่ชอล้านนาก็มีบทบาททางสังคมด้วยเช่น การถ่ายทอดคุณค่าบางอย่างของสังคม การให้ความรู้ เป็นต้น บทบาททางสังคมของชอล้านนาในที่นี้หมายถึง การให้การศึกษาอบรม การเป็นสื่อให้คนมารวมกันและการเป็นสื่อพื้นบ้าน

เงื่อนไขและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ หมายถึง ความต้องการของผู้ชม ผู้ว่าจ้าง การปรับตัวของชอ เช่นการปรับรูปแบบ เนื้อหาสาระ การแต่งกาย ทำนอง อุปกรณ์การเล่น โอกาส การบันทึกเสียงเผยแพร่และการแสดงผ่านสื่อมวลชน การสืบทอดวัฒนธรรม และการสืบทอดการเล่นพื้นบ้านชอล้านนา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้เลือกเอาหมู่บ้านห้วยนา ตำบลท่าข้าว กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เป็นพื้นที่ในการศึกษา ซึ่งมีเหตุผลในการคัดเลือกพื้นที่สำหรับการศึกษา ดังนี้

1.1 เป็นหมู่บ้านที่มีปรากฏการณ์ตามประเด็นที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา คือ มีการดำรงอยู่ของการละเล่นพื้นบ้าน

1.2 เป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยสามารถเดินทางไปเก็บข้อมูลได้สะดวก เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากที่พักมากนัก ผู้วิจัยสามารถค้างคืนในชุมชนได้สะดวกเนื่องจากมีผู้คุ้นเคยในหมู่บ้าน

1.3 เป็นหมู่บ้านที่ผู้วิจัยสามารถใช้ภาษาท้องถิ่นสื่อสารกับชาวบ้านได้

2. ขอบเขตเนื้อหา

2.1 ศึกษาบริบทของชุมชน

2.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

2.1.3 ความสัมพันธ์ในชุมชน ประเพณี ความเชื่อ

2.1.4 ศิลปะการแสดงพื้นบ้านในชุมชน

2.2 องค์ประกอบของการละเล่นพื้นบ้าน

2.2.1 รูปแบบ โอกาสแสดง และเครื่องดนตรีประกอบขอ สถานที่เล่น ประเภทของขอ ท่าฟ้อน-ท่ารำ เครื่องแต่งกาย

2.2.2 เนื้อหา เช่น การทำหน้าที่ของขอ การสื่อความหมาย

2.3 บทบาททางสังคมของการละเล่นพื้นบ้านขอล้านนา

2.3.1 ให้การศึกษาอบรม

2.3.2 เป็นสื่อให้คนเข้ามารวมกัน

2.3.3 เป็นสื่อพื้นบ้าน

2.4 เงื่อนไขและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของการละเล่นพื้นบ้านขอล้านนา

2.4.1 เงื่อนไข ได้แก่ ความต้องการของผู้ชม/ผู้ฟังและผู้ว่าจ้างและการปรับตัวของช่างขอ

2.4.2 ปัจจัย ได้แก่ การคงอยู่ของวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน กระแสการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชน โอกาส/ช่องทางในการแสดงผ่านสื่อ และการสืบทอดการละเล่นพื้นบ้านขอล้านนา